

OP WEG NAAR INTERPROFESSIONEEL WERKEN HOE KAN EEN PEDAGOGISCH PROFESSIONAL KIND EN EDUCATIE INGEZET WORDEN?

In de vorige *Veerkracht* schreven we over de rol van de Pedagogisch Professional Kind en Educatie (PPKE'er) in de kinderopvang en jeugdhulp. Wat kan deze nieuwe professional betekenen binnen deze domeinen? In dit artikel richten we ons meer op de PPKE'er in het onderwijs. Een nieuwe professional, met een tweejarige hbo-opleiding, die anders ingezet kan worden dan een onderwijs-assistent of leraar. Passend onderwijs, interprofessioneel werken en anders organiseren zijn onderwerpen waaraan het onderwijs met daaronder een groeiend aantal Integraal Kind Centra (IKC) vorm en inhoud proberen te geven. Welke professionals zijn hiervoor nodig en over welke competenties moeten zij beschikken om ook daadwerkelijk interprofessioneel samen te kunnen

werken? We spreken met directeuren, PPKE-afgestudeerden en PPKE-studenten over hun visie op interprofessioneel samenwerken, de inzet van een pedagogisch professional en hun ervaringen hiermee in de praktijk.

Interprofessioneel werken wordt door De Waal (2018) omschreven als: vormen van samenwerking binnen teams tussen professionals met uiteenlopende expertise. Het doel van deze samenwerking is om vanuit een gemeenschappelijke visie een geïntegreerde en vernieuwende aanpak vorm te geven die tegemoetkomt aan de behoeften van (groepen) mensen. Van der Star (2019) noemt deze manier van werken voor het onderwijs ook wel samenwerken 'over het schoolhek heen'. Door het

tekort aan onderwijsprofessionals, de snel veranderende maatschappij, technologische vernieuwingen, de invloed van de overheid en de veranderingen in ons onderwijssysteem (zoals passend onderwijs) moeten we volgens haar wel samen optrekken. Deze vorm van samenwerken moet gericht zijn op een gezamenlijke aanpak waarbij uitgegaan wordt van 'the whole child approach': een totale benadering van het kind (0-18 jaar) op cognitief en sociaal-emotioneel gebied, op zijn of haar talenten en op het gebied van zijn of haar gezondheid.

De wet Passend Onderwijs verplicht iedere school om ervoor te zorgen dat elk kind een plek krijgt die past bij zijn kwaliteiten en mogelijkheden. Voor veel scholen een zware opgave. Professionals die met kinderen werken, moeten leren omgaan met diversiteit. Interprofessionele samenwerking tussen onderwijs, opvang en zorg kan een innovatieve bijdrage leveren om toe te groeien naar meer inclusie (Doornenbal, 2018).

INTERPROFESSIELE WERKEN BINNEN DE OPLEIDING PPKE

In de ad-opleiding PPKE is het interprofessioneel werken één van de uitgangspunten. Studenten worden in groepen geplaatst met mensen die werkzaam zijn in het onderwijs, de kinderopvang, jeugdhulp en welzijn; mensen die veel of weinig praktijkervaring hebben. Zo ontstaat er een setting waar vanuit verschillende kennis en perspectieven over de ontwikkeling van kinderen wordt gedacht. In de opleiding krijgen studenten opdrachten waarin altijd moet worden gezocht naar mogelijke samenwerking met de omgeving rond het kind. De nadruk ligt hierbij op het preventief werken en het versterken van een positief pedagogisch klimaat. Ontschotting tussen de verschillende instanties (jeugdhulp, onderwijs, welzijn en kinderopvang) en een open blik naar de wereld en elkaar (kind, ouders en professionals) zijn noodzakelijk om alle kansen te kunnen benutten om kinderen te ondersteunen, zodat ze kunnen uitgroeien naar zelfstandige en zelfverantwoordelijke volwassenen.

Iedere student ontwikkelt zich gedurende de opleiding in vier rollen. Die van een sterke **pedagoog** met oog voor kinderen, kennis van ontwikkelings- en leerlijnen, die ook goed kan observeren en in gesprek kan gaan met kinderen en andere professionals. Die weet waar en hoe bij de ontwikkeling van een kind aan kan sluiten om het kind verder te helpen. In de rol van **verbinder**, waarbij uitgegaan wordt van het principe dat één professional nooit alle expertise in

huis heeft om een kind te ondersteunen bij zijn ontwikkeling. Er is altijd samenwerking nodig tussen verschillende professionals. In de rol van **vormgever** ontwerpt de pedagogisch professional zinvolle activiteiten om de ontwikkeling van kinderen te stimuleren. Tot slot de rol van **initiator** waarbij bruggen bouwen en domeinoverstijgend denken in het belang van de ontwikkeling van het kind centraal staan. De pedagogisch professional toont hierbij zijn eigen creativiteit en ondernemende houding.

HOE KAN EEN PPKE'ER INGEZET WORDEN; WAT ZIEN WE IN HET WERKVELD?

De eerste PPKE'ers zijn inmiddels afgestudeerd en hebben hun plek gevonden in het werkveld. Ze worden op verschillende manieren ingezet. De wijze waarop is onder andere afhankelijk van de visie van de organisatie en maatschappelijke ontwikkelingen op landelijk-, regionaal- en wijkniveau.

Jurgen Bruggeman van Kindcentrum de Bolster in Raalte heeft verschillende PPKE'ers in dienst. Jurgen: 'De pedagogisch professionals werken in ons kindcentrum in zowel het onderwijs, de tussenschoolse en de naschoolse opvang. In de school wordt 's middags gewerkt met thematisch onderwijs volgens IPC (International Primary Curriculum). De pedagogisch professionals zijn zelfstandig verantwoordelijk voor het vormgeven van een leerdoel en zorgen er ook daadwerkelijk voor dat dit leerdoel door de kinderen kan worden behaald. Daarnaast verzorgen ze spellessen, voeren rt-taken uit, lopen mee met de ib'er en nemen deel aan het overleg van het zorgteam. Ook worden ze ingezet om samen met een leraar een grote groep kinderen te begeleiden.'

Marijke Lassche, tweedejaars student PPKE, werkt op gereformeerde basisschool Eben Haëzer en bij kinderopvang J/M Eben Haëzer in Sint Jansklooster. Marijke is leraarondersteuner in groep 2-3 op de basisschool en daarnaast sinds januari 2019 pedagogisch coach/ beleidsmedewerkster bij de naastgelegen kinderopvang. Marijke: 'Als leraarondersteuner houd ik me onder andere bezig met lesgevende taken aan groep 2 en bied extra hulp aan kinderen, help bij oudergesprekken en rapporten en groepsplannen. Als coach en beleidsmedewerkster ben ik bezig om visie en beleid te monitoren en coach ik pedagogisch medewerkers.'

Fabianne Alferink, afgestudeerd PPKE'er, is werkzaam op cbs de Zevensprong in Zwolle. Fabianne werkt een middag op de kinderopvang als

pedagogisch medewerker. Zij wordt door de kinderopvang gedetacheerd, waardoor zij ook werkzaamheden uitvoert op de basisschool. Hier werkt Fabianne in een instroomgroep die bestaat uit ongeveer veertien kinderen. Op woensdag en vrijdag wordt de peuterspeelzaal ook bij deze groep gevoegd (ongeveer vijf peuters). Naast Fabianne is er dan ook een pedagogisch medewerker aanwezig. Fabianne is niet eindverantwoordelijke (omdat zij geen pabo heeft gedaan), maar werkt als leraar-ondersteuner. Fabianne: 'Doordat ik beide organisaties goed ken, kan ik een schakel zijn in hun samenwerking.'

Hilde Weinans (zie foto hierboven), eerstejaars student PPKE, werkt op Heilig Hartschool in Mussel ziet de rol van PPKE in het onderwijs als volgt voor zich: één of twee dagen volledig voor een groep (als leraarondersteuner), zodat haar collega de tijd heeft om de administratieve taken op orde te houden, maar ook om de leerlingen individuele aandacht te kunnen geven. Ook kan een PPKE'er aan de slag met kleine groepjes of individuele kinderen op alle niveaus en kan daarnaast een doorgaande lijn ontwikkelen van peuterspeelzaal, primair onderwijs naar voortgezet onderwijs.

Iris Braakhuis-Notkamp, eerstejaars student PPKE, is werkzaam op Kindcentrum WIJ in IJsselstein. Iris: 'Ik begeleid op het Kindcentrum

meerbegaafde leerlingen, bied ondersteuning bij het werken in units (groep 6-8) en ben aanspreekpunt voor externe spelbegeleiding. Ook werk ik als eventcoördinator waarbij ik onder andere schoolfeesten plan en organiseer.' Iris vervult daarnaast de klankbordfunctie van de ouderraad voor de school.

Ook Dionne Mulder, alumni PPKE en werkzaam op Sterrenschool de Bongerd in Apeldoorn, ziet kansen voor een PPKE'er in het onderwijs. Dionne: 'Er wordt steeds meer ingezet op gepersonaliseerd leren en daarbij zijn wij een enorme aanwinst. De leraar volgt de groep en wij ondersteunen met verlengde instructie en kunnen in deze ondersteuning veel bieden. Met name mijn pedagogische kwaliteiten zijn hierbij een mooie aanvulling.'

Janne Machteld Drijfhout, directeur gereformeerd Kindcentrum het Saffier in Zwolle, ziet duidelijk een meerwaarde in de inzet van een pedagogisch professional. Deze kan volgens haar ingezet worden in zowel de school als in de buitenschoolse opvang. Janne Machteld: 'Een pedagogisch professional kan zelfstandig vormgeven aan activiteiten en hiervoor ook initiatieven nemen.' Janne Machteld wil een pedagogisch professional ook inzetten als leraar-ondersteuner. 'Wanneer een leraar en een leraar-ondersteuner (PPKE'er) samen een aantal dagdelen zorgdragen voor een grote klas kunnen ze van elkaar leren omdat ze verschillend zijn opgeleid en vanuit

een ander perspectief naar kinderen kijken. Wanneer ze samen voor de klas staan, is er tijd voor een gesprek met een kind of extra aandacht voor een groepje kinderen. Dit komt de veiligheid in de groep ten goede.' Janne ziet het samen zorgdragen voor een klas als een echte kwaliteitsimpuls. 'Ik zie het niet alleen als een paar extra handen in de klas, maar vooral als een 'extra hoofd'. Vooral met het oog op de samenhang tussen leeraanbod en gedrag.' Het verschil tussen een onderwijsassistent en een pedagogisch professional is hiermee als volgt samen te vatten: een onderwijsassistent assisteert de leraar, een pedagogisch professional is de verbinding naar de wereld buiten de school en kijkt 'over het schoolhek heen'.

DE VOORDELEN VAN INTERPROFESSIEEL WERKEN

In de visie van Jurgen Bruggeman maakt een kindcentrum onderdeel uit van de wijk. Jurgen: 'De zorg voor kinderen beperkt zich niet tot de schooltijden van 8.30 - 14.30 uur. Soms moet een kind bijvoorbeeld wat extra oefenen met lezen en lukt dit thuis niet, maar wel op de bso.' Sjanne Disselhorst (zie foto pagina 4), tweedejaars student van de PPKE en werkzaam op IKC de Bolster, leest in het kader van het VVE-programma Leesexpres kinderen thuis voor. Sjanne: Dit leesuurte is zo'n succes dat het inmiddels wordt uitgebreid en naar school is verplaatst. Het gevolg hiervan is dat ouders met jonge kinderen komen luisteren, maar bijvoorbeeld ook een brief van de gemeente meenemen die ze niet helemaal begrijpen.' Een pedagogisch professional is op deze manier ook een verbinder buiten schooltijd. Jurgen ziet veel mogelijkheden om een pedagogisch professional in te zetten zowel in het kindcentrum als in de wijk. Belangrijk is volgens hem om goed te kijken naar de talenten die een dergelijke professional met zich meebrengt.

Ruth Greven, eerstejaars student PPKE, is werkzaam op Kindcentrum het Saffier zowel in de school als in de buitenschoolse opvang. Ruth ziet de doorgaande lijn. Ruth: 'Ik maak contact met ouders wanneer de kinderen worden gebracht en opgehaald.' Directeur Janne Machteld Drijfhout geeft aan dat ouders dit erg waarderen. Het contact over kinderen verloopt zo op een natuurlijke manier. De pedagogisch professional overziet het geheel, omdat ze zowel de wereld van de opvang als de school kent. Omdat een PPKE'er kan werken vanuit visie, kan zij een schakel zijn in de ontwikkeling van doorgaande leerlijnen tussen school en opvang. Ze kan vanuit een onderzoekende houding ook nadenken over een

probleem, zoals wanneer oudere kinderen aangeven zich te vervelen op de bso.

INTERPROFESSIEEL WERKEN MET VALLEN EN OPSTAAN

Interprofessioneel werken heeft de afgelopen tien jaar een grote vlucht genomen. De implementatie hiervan gaat vaak gepaard met vallen en opstaan (De Waal, 2018). Dit merkt ook directeur Rolf Tuinman van basisschool de Kring in Lelystad. Hij geeft de volgende belemmerende factoren aan: 'Over de wetten en cao's dient beter nagedacht worden. Wij, als werkveld, zijn soms sneller dan waar de maatschappij en ook de overheid zijn. In het onderwijs wordt er soms anders gedacht dan in de kinderopvang. Er gelden ook andere eisen. Zo mogen er in de kinderopvang bij een 3+ groep maximaal vijftien kinderen in de groep. Scholen zijn hier niet of nauwelijks van op de hoogte en andersom. In de samenwerking kan dit lastig zijn. Bovenstaande problemen worden op dit moment veelal opgelost door te werken met vormen van detachering of met het creëren van combifuncties. De culturen van school en kinderopvang zijn nu vaak nog verschillend. Deze moeten nog naar elkaar toegroeien. Dit betekent in de eerste plaats erkennen van verschil in professionaliteit, maar tegelijkertijd de meerwaarde zien van het samenwerken als professionals.'

Jurgen Bruggeman, directeur IKC de Bolster in Raalte, citeert graag Louis Peeters: 'Laten we ons vooral laten leiden door die dingen die van meerwaarde zijn voor de ontwikkeling van kinderen en ons niet laten tegenhouden door de regelgeving'.

Ria Colenbrander is teamleider ad Pedagogisch Professional Kind en Educatie op KPZ.
Emma Nitert is hogeschooldocent ad Pedagogisch Professional Kind en Educatie op KPZ.

LITERATUUR

- De Waal, V. (2018). *Interprofessioneel werken en innoveren in teams. Samenwerken in nieuwe praktijken*. Bussum: Coutinho.
- Doornenbal, J. (2018). Diversiteit tussen kinderen in goede banen leiden. Proeftuinen van Pact. *OJ Actueel*, 10, 10-11.
- Van der Star, A. (2019). *Over het schoolhek heen. Interdisciplinair samenwerken: ontwikkelkansen voor professionals en leerlingen*. Huizen: Pica.